

La a cincisprezecea aniversare a *Junimii*, Slavici citește nuvela *Gura satului*, iar Caragiale *O noapte furtunoasă*, iar în anul 1880 apare în *Convorbiri literare* nuvela *Budulea Taichii* despre care Călinescu avea să afirme mai târziu: „Aici se tratează misterul psihologic al unor ființe cu înfățișare neînsemnată în copilărie și un caz de ambiție în clasa de jos. Slavici putea să facă din această nuvelă un mare roman”. În decembrie 1881 apare volumul *Novele din popor*, care reprezintă o piatră de hotar în evoluția prozei românești, în special a nuvelisticii, și cuprinde și *Moara cu noroc*. Nuvela, deși psihologică, are un puternic caracter social, o construcție solidă, personaje complexe și subiect de roman.

În anul 1882 se înființează la București societatea culturală *Carpați*, unde va fi ales membru, împreună cu Eminescu, după care va fi ales membru corespondent al Academiei Române și va fi numit profesor de română și filosofie la azilul *Elena Doamna*, unde o va cunoaște pe viitoarea lui soție, profesoara Eleonora Tănăsescu. Din acest moment, se vor întâmpla evenimente nefericite în viața lui Slavici, cum ar fi îmbolnăvirea lui Eminescu și încetarea apariției ziarului *Timpul*.

În 1884, apare la Sibiu, sub conducerea lui Slavici, cotidianul *Tribuna*, care va fi învinuit de politică naționalistă, deși acest lucru nu era adevărat, el făcând o politică de compromis, căutând o soluție pentru a conviețui cu unghurii. Chiar și așa, Slavici va fi arestat în 1889.

În noiembrie 1886 i se naște primul copil care va fi botezat de Titu Maiorescu, iar în anii ce urmează mai are cu Eleonora încă cinci copii: Lavinia, Marcel-Ioan, Fulvia, Elena, Livia-Ioana. În acest an îi apare în *Tribuna* povestea *Păcală în satul lui* și drama *Gaspar Grațiani*. Anul următor, Slavici va fi ales în funcția de secretar al Partidului Național Român. În anii ce urmează, în viața lui Slavici au loc evenimente tragice: în primul rând, este vorba despre moartea bunului său prieten, Mihai Eminescu, apoi a lui Ion Creangă și, mai târziu, încetarea apariției ziarului *Tribuna*.

Una dintre activitățile desfășurate de Slavici este și cea de „dascăl”, scriitorul fiind invitat să țină lecții la instituții prestigioase de învățământ, ba chiar să conducă unele așezăminte școlare patronate de Academia Română. Așa se întâmplă și la Institutul din Măgurele, unde Slavici va fi director 14 ani, iar soția sa, Eleonora – subdirectoare. Institutul respectiv se înființează la dorința boierului Ioan Otteteleşanu, exprimată prin testament, iar Slavici este cel care, numit de Academia Română, reușește să organizeze cât se poate de bine activitățile din cadrul acestei instituții. Totuși, Slavici va intra în conflict cu autoritățile administrative, lucru care va duce, în final, la demiterea celor doi soți de la conducerea institutului. Experiența lui Slavici la Măgurele se numără printre cele mai interesante din istoria învățământului românesc.

La 1 ianuarie 1894, sub conducerea lui Ioan Slavici, I.L. Caragiale și Coșbuc, apare la București, revista *Vatra*, în paginile căreia va fi publicat romanul *Mara*. Apoi, Slavici publică cel de-al doilea volum de opere, *Novele*, în care va fi inclusă și nuvela *Comoara*, iar în 1902 îi apare romanul *Din bătrâni*, pentru care primește și premiul *Ion Heliade Rădulescu* din partea Academiei Române.

Cu ocazia comemorării a 20 de ani de la moartea lui Eminescu, Slavici publică în *Convorbiri literare*, *Ramuri*, *Sămănătorul*, *Tribuna din Arad* și în volumul *Omagiu lui Eminescu*, unele dintre cele mai valoroase pagini de memorialistică dedicată marelui poet.

În 1910 apare volumul *Românii din Ardeal* și trei scrieri pedagogice: *Educațiunea națională*, *Educațiunea fizică*, *Educațiunea morală* și, de asemenea, activitatea publicistică a lui Slavici se va intensifica, susținând că libertatea românilor este posibilă și în cadrul statului ungar și combătând acțiunea de eliberare a Ardealului. Merge chiar mai departe, afirmând, după înfăptuirea unirii, că acest lucru era „rău”, lucru care-l va face pe Goga să-l declare mort ca om. Scriitorul își va continua, însă, activitatea: în 1920 apare romanul *Din două lumi*, apoi volumul memorialistic *Închisorile mele* (în care își justifică activitatea din Ardeal și România), iar, mai apoi, romanul *Cel din urmă armaș*. În 1924 apare un volum în care îi evocă pe marii săi prieteni: Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, Maiorescu, iar, spre sfârșitul aceluiași an, apare și ultimul său roman, *Din păcat în păcat*.

Ultimele luni de viață și le va petrece în casa fiicei sale, Lavinia, la Panciu, unde se și stinge din viață, la 17 august 1925. Va fi înmormântat la schitul Brazi.

Concluzii

Astăzi, la 160 de ani de la nașterea lui Slavici, avem datoria morală să-l omagiem pe cel care a fost cel mai important scriitor clasic din Ardeal, trecând în revistă cele mai importante

evenimente și experiențe care au dus la formarea omului și scriitorului, care au contribuit, cu siguranță, la scrierea unor importante pagini ale literaturii române. Numele lui va fi pomenit, mai mult ca sigur, și în anii ce urmează și, sperăm ca Slavici să fie cunoscut nu numai datorită aportului adus la dezvoltarea nuvelei și romanului românesc, dar și contribuției la dezvoltarea altor domenii, cum ar fi memorialistica, publicistica și, nu în ultimul rând, învățământul.

Bibliografie

1. Călinescu, G., - *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Fundației Regale, București, 1941
2. Iorga, N., - *Ioan Slavici în „Oameni care au fost”*, III, Ed. Fundației Regale, București, 1936
3. Marcea, P., - *Ioan Slavici*, EPL, București, 1965
4. Slavici, I., - *Notă biografică* în „Aurora”, V, nr. 1138, 24 august 1925
5. Slavici, I., - *Mara*, Ed. Minerva, București, 1979
6. Vatamaniuc, D., - *Ioan Slavici și lumea prin care a trecut*, Ed. Academiei RSR, București, 1968
7. Vatamaniuc, D., - *Ioan Slavici. Opera literară*, Ed. Academiei RSR, București, 1970

ISTORIA INSTITUTULUI OTTETELEȘANU

THE HISTORY OF THE OTTETELEȘANU INSTITUTE

Amelia DORCIOMAN

Liceul Teoretic “Horia Hulubei”, Măgurele

Abstract

The history of the Ottetelesanu institute begins in 1876 when it was stipulated in his will that his fortune must be used for the foundation of an institute. The purpose of the institute was to help some young and poor girls to learn how to become mothers and wives as good as they could. Ioan Slavici was the headmaster of the institute and he had an important role due to his preoccupation and abnegation. After he was forced to resign, the institute began to regress.

Key words: *history, institute, education, practice*

Cuvinte cheie: *istoria, institut, educație, practică*

Istoria Institutului Otteteleşanu așa cum este consemnată de Slavici în “Institutul Ion Oteteleşanu din Măgurele. Monografie” începe odată cu testamentul lui Ioan Otteteleşanu din 19 martie 1876 în care era stipulat ca la încetarea din viață a soției sale Elena, toată averea sa să fie direcționată către întemeierea unui institut “ de fete române, cărora li se va da o creștere și educație de bune mume de familie, fără pretenție sau lux; prisosul, ce va rămânea după budgetul anului, se va capitaliza spre a se da zestre acelor fete, care nu va fi nici mai mult nici mai puțin decât două sute de galbeni uneia” [1].

În testament erau numiți Ioan Câmpineanu și Ioan Kalinderu ca “povățuitori” ai soției lui Otteteleşanu, după moartea acesteia urmând să devină administratorii întregii averi.

Testamentul este contestat de numeroși moștenitori, iar procesul va dura până în 1892, când Înalta Curte de Apel îl recunoaște pe Ioan Kalinderu ca legatar al întregii averi.

Institutul și-a deschis porțile la începutul anului școlar 1894-1895, nu înainte ca Ioan Kalinderu să restaureze clădirea și să înceapă lucrările pentru secarea lacului, care devenise

insalubru. Preocupările acestuia nu au fost legate doar de latura materială a institutului, ci și de programul de studii și de planul de organizare.

În scurt timp a fost necesară extinderea institutului, care a fost divizat în trei, făcând întreținerea costisitoare, dar adaptându-se astfel la cerințele Academiei care considera că “atât boalele, cât și relele apucături se propagă mai ușor unde mulți copii trăesc împreună”.

Principiul de funcționare al institutului se baza pe autogospodărire: elevele își fac singure menajul în dormitor, în sufragerie, în atelier, pretutindeni unde își desfășoară activitatea. Responsabilitățile elevelor cresc odată cu vârsta: elevele din primele trei clase ajută la bucătărie, iar cele din clasele a IV-a și a V-a își gătesc singure.

Elevele erau supravegheate de cinci pedagoge, care fuseseră la rândul lor eleve ale institutului și care aveau datoria să îndrume și să urmărească activitatea cursantelor.

După terminarea celor cinci ani de studiu, absolventele erau examinate de o comisie formată din reprezentanți ai Academiei și ai Ministerului din toate materiile studiate, urmând apoi anul de practică, cu numeroase responsabilități: “prepară conserve, gătesc cu rândul pentru primele trei clase, pentru personal și pentru servitori, lucrează în atelierul de confecțiuni și în cel de țesătorie, poartă grije de păsări, cultivă gândacii de mătase și conduc lucrările din grădina de legume”, având în același timp grijă și de bolnavii din infirmerie.

Institutul oferea elevelor nu doar instruirea practică folositoare în viitoarea carieră de mame, ci și pregătirea teoretică necesară pentru a înțelege anumite lucruri utile vieții.

Curriculumul institutului era diferit în funcție de anul de studiu, dar anumite materii precum “religiunea, limba română, istoria și geografia” erau comune tuturor anilor. Se studiau de asemeni și materii cu caracter aplicat precum: teoria croitoriei, teoria chivernisirii casnice, igiena, dar și limba franceză, utilă pentru a înțelege o carte de bucătărie sau o revista pentru lucrul de mână.

Pentru partea practică elevele erau împărțite câte patru și lucrau pe rând în bucătărie și sufragerie, în atelier, în clasă și în dormitor.

În bucătărie îndatoririle porneau de la a da ajutor, până la servit și pregătit conservele pentru iarnă; în atelierul de croitorie învățau să croiască, iar în cel de țesătorie “torc, urzesc și țes”, în clasă și în dormitor fiecare elevă avea datoria să păstreze curățenia după reguli stricte: ”în toate Sâmbetele are să-și scoată salteaua și să o scuture, să dreagă ce e de dres și să-și spele patul. Dacă salteaua i se uzează, i se dă numai materialul, din care are să își facă ea însăși alta. Din doi în doi ani salteaua și pernele se desfac și lâna se spală și se scarmână din nou.”

Institutul deținea o gospodărie dezvoltată (“curți de păsări, prăsilă de porci, lăptărie, pescărie, stupină, grădina de legume, pomet și vie”) ce reprezenta mijloc de educație, dar și sursă importantă de hrană, apelându-se astfel la produsele interne pentru întreținere, doar pentru completarea proviziilor de iarnă se recurgea la produse externe gospodăriei școlii.

Pe lângă întreținerea casei și a gospodăriei aferente elevele învățau și “chivernisirea”: elevele au datoria să asigure hrana proprie și a personalului institutului din ceea ce au primit la începutul săptămânii, iar când se făceau economii puteau opta pentru prepararea unor “bucate mai costisitoare”, învățând astfel principiul următor: “cheltuielile de lux numai din economii au să fie acoperite”, direcțiunea institutului având datoria de a supraveghea și controla bugetul.

Igiena și sănătatea elevelor ocupau un loc important în viziunea institutului, motiv pentru care elevele erau îndrumate să-și aerisească frecvent camerele, să păstreze o curățenie corporală temeinică, iar examenele medicale și vizitele dentistului se desfășurau periodic, pentru a fi prevenite eventualele complicații.

Principiul alimentar după care se ghidează institutul este următorul “e păcat a se face la hrană risipă, dar încă mai mare păcat a se face economii cu de-a sila”, fiind puse la dispoziția elevelor resursele de hrană pe care trebuiau să le gestioneze conform unor principii nutriționale învățate, având grijă să aleagă un procent de 77,2 pentru alimentele de origine vegetală și 22,8% alimente de origine animală, posturile fiind ținute cu strictețe.

Educația morală avea un statut esențial pentru institut, puterea de a se stăpâni și de a se conduce pe sine însuși reprezintă obiectivul institutului cu privire la toate elevele sale. Conviețuirea le ajuta pe eleve să încerce să se modeleze conform cerințelor, institutul oferind ajutor prin inocularea “simțământului religios, simțământului comun și iubirii, care în toate formele ei îndulcește firea.”

Dorindu-se a fi o școală de instruire practică, institutul pregătește elevele pentru a fi soții și mame bune, iar rezultatele acestuia îi certifică reușita.

Ioan Slavici este cel care își pune amprenta asupra institutului timp de 14 ani, timp în care școala cunoaște perioada de ascensiune datorită implicării profunde a acestuia în organizarea lui.

În concepția acestuia elevelor li se acorda multă libertate, dorind astfel să se deprindă cu simțul datoriei și al dragostei față de semenii, dobândit nu prin obligație, ci prin înțelegere.

Educația morală, cea intelectuală și cea profesională se conjugau cu practica pentru a sădi în sufletele elevelor calitățile necesare care să ducă la îndeplinirea țelului instituției: acela de a le transforma în mame și soții cât mai bune.

Slavici se implică atât în activitatea de predare prin dorința de a cultiva interesul elevelor pentru învățatură, cât și în activități practice precum sădirea pomilor, restaurarea morii comunale, construirea unui cuptor de pâine pentru localnici.

Activitatea în învățământ a lui Slavici nu s-a rezumat doar la a fi directorul de studii al institutului, acesta fiind numit în diverse comisii care trebuiau să își spună cuvântul asupra stării învățământului. Slavici observă rezultatele slabe ale elevilor și pregătirea insuficientă a cadrelor didactice.

Concepția sa esențială despre învățământ, aceea că școala este mai mult decât o instituție de învățământ, fiind o instituție de „creștere”, de educație va fi aplicată pe parcursul celor 14 ani în care a stat în fruntea institutului Otteteleșanu.

După demiterea lui Slavici din motive de ordin politic, institutul intră în epoca regresului, devenind falimentar, motiv pentru care Academia încearcă să îl închidă.

Astăzi institutul s-a îndepărtat de la scopul inițial gândit de Ioan Otteteleșanu, dar amintirea vremurilor trecute persistă datorită bunăvoinței acestuia, dar și implicării profunde și simțului datoriei al lui Ioan Kalinderu și al directorului institutului, Ioan Slavici.

Concluzii

Datorită generozității lui Ioan Otteteleșanu, dar și priceperii și dăruirii lui Ioan Slavici, ca director de studii, ia naștere un institut de educație practică și teoretică a tinerelor fete care devine renumit în acea vreme.

Bibliografie

1. Slavici, I., - *Monografia Institutului Otteteleșanu*